

Kontreadmiral Christian Lerches Selvbiografi.

Meddelt af Louis Bobé.

Mit Livs og Levnets Tildragelser¹⁾.

Nu vil ieg melde noget om mit Liv og Levnets Tildragelser. Efter at ieg var kommen til Verden 1712 den 8. Iunii paa Nielstrup i Laaland beliggende, min sal. Fader bestalter Etatsraad *Christian Lerche*, tilhørende, skal ieg lidet over Aar gammel have faaet Smaae Kopper og været hart angreben (ligesom en yngre Broder nafnlig *Georg*, som min salig Moder laae i Barselseng med, døde deraf samme Tiid). Mand troede, at da ieg en Dag ingen Lives Tegn skal meer have givet, at ieg ogsaa var død: men maa ikkun have været en stor Afmægtighed og Besvimelse, thi ieg lever endnu, og omgik lykkelig Smaae Kopperne. saa deraf intet er tilsyne, allene paa begge mine Been sees paa udvendige Sider saa store Arr som 10 Skillings Stykker. Aar 1716 skal ieg om Natten være ved Fødderne udsælbet af Leiets, da den over Vaanhuset paakomne Ildebrand alt hafde antent Kammeret ieg sov udi, saa at ikkun en Bielke til Sengen fra Døren kunde betrædes, Loft og Gulv strax derpaa som ieg var udbaaret nedfalt. Corps de logis gik i Løbet med alle Mobilier, Papirer og pretiosa, saa min Fader nu intet eiede uden Jordegodserne Nielstrup og Engestofte, endog en i hænde havende med opbrænt obligation, maaske ene bekient imellem Sødskende og ey tinglæst, blev nogle 1000 Croner nægtet at betales: hvorvit dette bør som ræt og christelig at ansees, vil ieg lade staae ved sit Værd. Jeg erindrer mig ikkun at have hørt min salig Fader, Moder og mine Sødskende nogle Gange at have talt om dette med Vemodighed, thi ellers kunde ieg ikke viide det. Mand troer ellers denne ulykkelige Ildebrand er kommen af et ont Menneske, thi paa den nye Broe min Fader i det Aar og imod Høsten hafde ladet legge over Graven om Gaarden fra Vaane-

¹⁾ Originalen findes i Breitenburg Arkiv. Christian Lerche, til Lerchenborg, der døde som Kontreadmiral 8. Okt. 1793, er Stamfader til Greverne Lerche.

huset til Haugen, skal være funden en sammenlagt Sædel, hvorudi stoed skrevet: „Diese neue Brücke ist Nielstrups Ungelücke“; men det blev aldrig bekient, hvem der kunde have skrevet og henkastet Sædelen, end ey Formodning om Tingen, og det blev aldrig opdaget. Da mine Forældre efter Ildbranden strax beboede det dem tilhørende mindre Gods Engestofte, ved Maribo Søe beliggende, er ieg et Par Gange udfaldet af en liden Steenebroe i Søen; men engang var nær ved at drukne, thi ieg falt ud ved Enden af Broen, hvor Vandet var dybest, men en Pige, som afskyllede noget Linnet, maatte vade næsten til Brystet, at redde mig. Jeg kand da sige at have været i Fare, at miste Livet ved Sygdom, Ildløs og Vands Vaade! men den Gud vil bevare, er uden al Fare. Herrens Nafn være lovet, som har vogtet mig ald min Levetid, endog til høy Alder. Thi efter at have opnaaet mit 50. Aar, fik ieg Anstød af gigtiske og podagriske Tilfælde, som til denne Tid og i mit 74. Aar ofte paa-kommer, ligesom ieg i de senere Tide har været plaget nogle Gange med dødelige Sygdomme, men vel sluppen derfra, hvorfor Gud evig være velsignet, og hans Barmhiertighed opholde mig fremdeles ved saa god Sundhed ieg i denne Vinter har nydt til denne Dag dette skrives in Aprili 1786. Af Natur er ieg temmelig munter og levende Væsen, thi ieg har den Lykke imod mange andre Menniskers Sindelav, ikke just at sørge med Utaalmodighed, eller græmme mig længe over de Viderværdigheder, man ofte er underkastet, og dem ieg ey heller har været befriet for, men ieg befaler mig og mines Skiæbne altid i Guds Vold. Af Person er jeg hvad man kalder vel voxben og ved god Magt, meere feed end maver og ey uproportioneret, har i Almindelighed en rask Gang (naar ikke Svaghed hindrer), vil gierne være sælskabelig og have Omgængelse med gode Folk, uden egentlig at hiige derefter, især hvor megen Ceremonie, et tvungen Væsen, eller Støy og Allarm prædominerer. Jeg er derfor hid til Dags aldrig misnøyet i Ensomhed, ene endog Dage i Rad, naar ieg ikkun har gode Bøger ved Haanden. Alt Stolthed hader ieg; viiser mig, og er det virkelig, venlig og høflig, uden egen Forglemmelse eller til nogens Forringelse. Disse Naturens Gaver maa sandelig

ikke som Selvroes ansees; de som kiender mig kræver ieg til Vidne derom og at ieg hader ald Forurættelse, hvor det høres nogen være vederfaren. Jeg tilstaaer derimod, at ieg er hastig opbragt, men lige saa hastig god igien og glæmmer snart den Anledning ieg troede at have til at synes fortrydelig over at et og andet forefaldt imod mit Sinds Tilbøyelighed og Tænkemaade, Jeg ønsker mine Efterkommere udi Familien i Særdeleshed et saa got Temperament, og det sangviniske meere maatte have Overhaand imod enten cholerisk eller melancholisk, thi det er Grader af Sygdomme, hvor de sidste hærske meer end det første Temperament, følgelig altid skadelige.

A. 1721 blev ieg indskrevet som Volunteur ved Søe Cadet Compagnie og nød fri Information paa Cadet Academiet. A. 1726 avancerede til Cadet reformé og gjorde samme Aar første Campagne eller en Reise med Orlogskibet Slesvig 50 Canoner førende og commanderet af min Svoger den Tid, siden Admiral Ulrich Friderich Suhm. Kongen skiænkede Skibet derefter det Asiatiske Compagnie og forulykkede paa den første Reise til China med Mand og Muus. Orlogskibet Laaland var med paa førstnefte Beseyling, som Admiral Iudiker paa Slesvig hand hafde bygget, dog førte han ingen Commando, var ikkun med som Observateur over Seilätzen. Denne Krytztog gik ikkun imellem Dragør og Helsigneur og varede en 14 Dages Tiid.

A. 1728 gjorde ieg til Skibs min første Reise til Norge, at besøge mine Forældre¹⁾, kom til Friderichshald, derfra over Land til Trosvig ved Friderichsstadt, hvor mine Forældre boede, forblev i Landet en 3 Maaneders Tiid, reiste til Christiania og andre Stæder i Smaalandene, som det Syndenfieldske af Norge i den Egn kaldes; men reiste igien Landeveien til Kiøbenhavn, i Følge med min Stiffaders Søster, Frue Etatsraadinde *Witt*, fød

¹⁾ Stiffaderen Oberst Ulrik Christian v. Hausmann, der døde 1732. Lerches Moder Sophie Ulrikke v. Reichau, f. 1689, Datter af Konferensraad Georg Ernst v. Reichau og Sophie Amalie Komtesse Holck, ægtede 1. 1711 Etatsraad Christian Lerche til Nielstrup og Engestofte, † 1720; 2. 1726 U. C. Hausmann; 3. Generalmajor Jakob Frederik v. der Lühe † 1747. (Pers.hist. Tidsskr. 3. R. II, 29).

*Hausmann*¹⁾ og hendes ældste Datter, hvilke havde været i Besøg hos hendes Fru Moder Geheimeraadinde *Caren Hausmann fød Tolder*²⁾, en meget respectabel gammel Frue, der sad i stor Velstand med meget talrig Familie alle i Agt og Ære; der leve mange af hendes Børne Børns Børn i god Anseelse og høye Embeder og mig paa min Stiffaders [Vegne] og ved andre Giftermaale i min Familie besvogrede, hvilket nærmere af Slægtregisteret kan sees.

A. 1729 blev ieg commanderet med 10 à 12 andre Cadetter til Fregatten Høyenhald, 36 Canoner stærk, ført af Capitain-lieutenant Kierulf. Reisen skulde gaa til Tronhiem og Bergen, at afhente Penge for Kongelige Jordegods, som var solgt i begge Stifterne: men fik contra ordre ey at gaa til Tronhiem, men i Bergen indtoges Penge og en Deel gahr Kaaber, siden derfra til Larkulen ved Moss, at tage de Penge ind, som over Land vare transporterede fra Tronhiem. Paa sidste Stæd med Pengene fra Bergen indtoges over 300,000 rdlr. i Fjerdinge indlagte, som blev satte i Cahütten, hvorved en Cadet 24 Timer med blottet Kaarde holt Vagt og ordentlig afløstes. Fra Larkulen reiste ieg 3 Mile over Land igien at besøge mine Forældre, men min Stiffader var paa Generals Mynstring som Oberste af Dragonerne. Denne Søreise gik lykkelig og hastig, thi lidet over 2 Maaneder tilbragtes paa Veien.

Imod Slutningen af samme Aar, nemlig 1729, kom min Fader til Kiøbenhavn at søge det vacante Regiment hand stoed ved, nemlig første Smaalandsk Dragoner og erholt samme. Min Moder havde giftet ham 1723 og derfor kom hun til Norge, de havde ingen Børn sammen.

Det var af H. M. Kong Friderich 4. resolveret, at alle Sø Officers Classer skulde forminskes, følgelig var ingen Forhaabning, at nogen Cadet kunde avancere, der vare under Compagnierne

¹⁾ Cathrine Ernestine v. Hausmann (D. af Generalltnt. Casper Herman v. H.) f. 1692 † 1760, g. m. Stiftamtmand i Viborg Johan Albrecht With, f. 1680 † 1754.

²⁾ Karen Toller v. Rosenheim, 1662—1742, g. m. General, Gehejmeraad Casper Herman v. Hausmann.

meget gamle Karle. Og da ieg begyndte temmelig at fremvoxe, resolverede min hiertensgode Herr Stiffader, at ieg skulde søge min Afskeed, hvilket og skeete i Slutningen af Aaret 1729 eller in Ianuario 1730.

Jeg blev i Kiøbenhavn og loed mig underviise i Fortificationen, Riiden og meere i Tegne Konsten, som hvorudi ieg paa Academiet hafde giort god Fremgang og teignet de fleeste om ey alle de Kaaberstykker, som findes i den Bog, hvilken Com. Capt. *Caspar Friderich le Sage de Fontenay* som Chef for Cadetterne (siden Admiral) ved Trykken lod udgaae om Søe Evolutionerne, og dedicerede samme til hans grevelige Excellenz *Friderich Dannekiold Samsøe*, som var Intendant de Marine.

A. 1730 døde den høysalig Konge Friderich den Fierde, da fik ieg Haab om at emploieres ved Hoffet som Kammer Juncker og villet reist udenlands, men som ingen Gage kunde erholdes, blev der intet af. Jeg var i Laaland hos min salig Broder paa Nielstrup og forlovede mig med min Moders kiødelige Cousine *Hilleborre Levine Comtesse Holck*, gik saa til Kiøbenhavn igien, freqventerede ofte Slottet og mine Exercitier i næsten 2 $\frac{1}{2}$ Aar indtil 1732 det sørgelige Budskab om min sal. iegode Stiff Faders Død par expresse indløb. Jeg reiste strax til Norge efter min Moders Foriangende, min Kone fulgte siden efter og vare vi stædse samlede udi det kierligste Ægteskab i 17 Aar, thi Gud henkaldte hende den 17. Februarii 1749 efter langvarig haard Sygdom af Svindsot. Vi hafde 2 Sønner og 3 Døttre, hvortil denne Dag 1 Søn og de 2 ældste Døttre endnu ere i live. Som ieg attraaede at komme i Kongel. Tieneste udi det Civile, men ingen vilde just gjøre mig Platz ved at døe, resolverede ieg at kiøbe en Second Lieutenants Platz, som blev mig anbudet for 500 rdlr. udi det Nordenfielske gevorbene Regiment den Tid under General Maior *Frølich*¹⁾, der hafde til Ægte min egen Faders Halv Søster, fød Wittberg. Regimentet hafde tilforn de Norske gevorbene Dragoner, og laae snart detageret i Christiania, snart Friderichsstat, Friderichshald, Wenger og Christianssand. Min

¹⁾ Johan Frederik Frølich, 1681—1757, Generallieutenant, komm. General nordenfjælds.

første Vagt holte ieg den 1. Ianuarii 1734 paa Friderichsstens Fæstning ved Halden, hvor ieg om Morgenen i Dagbrækningen var ved Nye Aars Saluten 9 Skud (som den Tiid var brugelig paa alle Fæstninger). Skimtet af Saluten [saaes] i Friderichsstat 3 Miil fra Halden og iust i det samme skal min Datter *Grete* være kommen til Verden paa Tro(n)svig, hvor min Moder boede: men min ældste Datter *Christiane Ulrica*¹⁾ var fød samme Sted den 1. Nov. 1732 og blev hos min Moder bestandig til hendes Død, hvorom videre siden.

Om Høsten dette 1734. Aar kom ieg at guarnisonere i Christiania og boede der til Foraaret 1737, da der atter maatte marcheres til Halden. Imidlertid blev min ældste Søn *Georg Flemming*²⁾ fød i Christiania den 9. Februarii 1735 og den yngste Søn *Jacob Friderich Ferdinand* den 11. April 1736, ligesom min yngste Datter blev født paa Halden 1738 i Jan. Hun fik Navn i Daaben *Hilleborre Charlotte Cornelia* og døde 1739 den 26. Nov., ligger begravet til Syndre Kirke paa Halden, som ellers kaldes Emanuels Kirke. Ved Ammens Uforsigtighed maa det have været, at Barnet brød sin Ryg og hvoraf hun uden Tvivl døde.

Efter 7 Aars Forløb kiededes min sal. Kone og ieg over [min] ringe Gehalt som Second Lieutenant og langvarig Udseende til høyere avancement, resolverede [da] at reise til Kiøbenhavn for at forsøge Lykken at komme i civile Etaten. Men formedelst Mangel af Officeers, som behøfdes til Tienisten, da en Deel af Bataillonon vare commanderet til det store Vold eller Fæstningsarbeide i Friderichstadt (som dog ikke efter Planen fik Fremgang), deals et Par Lieutenanter laae hart og længe syge, kunde ieg ingen permission faae at reise for Vinteren og det ikkun paa kort Tiid; ieg havde forlangt 1/2 Aars Reise Tilladelse, altsaa lod ieg min salig Kone reise, for at være ved Haanden, hvis nogen vacance kunde forefalde, hvorved atter Skiæbnen var mig imod, indtil min Svoger Admiral *Suhm*³⁾ fik det Indfald,

1) Død 1803. gift med Generalltnt. Casper Herman v. Krogh.

2) 1735 - 1804, til Lerchenborg, Gehejmerraad.

3) Ulrik Frederik Suhm, 1686 --1753, Admiral, g. 1718 m. Hilleborg Catharine Lerche.

at proponere min Kone, at i mit Nafn anholde om det ved Søe-artigleriet vacant vordende Compagnie, hvilket hun syntes vel om, for ikke at have giort nogen forgieves Reise og ieg faae meer at leve af. Thi gav min Svoger Memorial for mig til Grev *Danneskiold* og recommanderede mig paa fundament, at ieg hafde dog tilforn været Søecadet. Det lykkedes, og ieg erholt plat uvidende Compagniet og Bestalling som Søe Artillerie Captain, dateret 27. Julii 1740 af Hans Maiestet C. VI. underskreven. Ultimo Aug. samme Aar kom min Kone tilbage og reiste strax Vester til Christiansands Stift, hvor min Moder boede udi Lyngdahl paa Bergegaard, thi hun hafde giftet sig 1736 med Brigadier *Jacob Friderich von der Lüche*¹⁾, der som Obrister hafde det andet Vesterlandske Regiment National Infanterie. Jeg reiste ultimo Decemb. til Kiøbenhafn og ankom der den 1. Ianuarii 1741, imodtog Compagniet, og Sommeren derpaa kom min salig Kone til Kiøbenhavn med Børnene. Min ældste Datter blev hos min Moder til 1745, da ieg reiste til Norge at skiffte og deele med min Stiff Fader, som med min Moder ingen Børn hafde. Dette Dødsfald hente den 19. Martii, og den 5. Sept. kom ieg igien med min Datter til Kiøbenhavn. Ved min Fru Moders Død mistede ieg 200 rdlr. Donations Pænge ieg skulde have som Repressalia for hvad mig ved det Giftermaal i Arv ellers kunde afgaae og hvilket burde beløbe sig høyere end 6666 rdlr., deraf 3000 rdlr. uvis Gield, ieg endelig i Berg Part og 4 usle Gaarde i Christiania Stift beliggende, maatte lade mig nøye med og hvorved immer var Tab, som ieg ikke kunde afværge.

Efter at Gud hafde henkaldet min nu salig Kone den 17. Febr. 1749, bleve mine Døttre satte i pension hos Auditeurinde *Rolf*²⁾ udi Nyborg; hun hafde mange fornemme Mænds Døttre hos sig, hvor de og finge en god education og underviist i alle gode Fruentimmer Nætheder og oeconomie. Der vare de paa tredie Aar til Frue Grevinde Lerche tog dem hos sig i Huuset.

¹⁾ se S. 260 Noten.

²⁾ Auditør, Kaptejnvaegtmeister Johan Christian Rolf, † 1759, var gift med Henriette Bertrand † 1774, 60 A.

Deres Giftermaal og Afkom maae de her lade tilføre for at giøre dette desto meere complet til Oplysning om Familien, som før omtalt.

A. 1752 blev ieg commanderet at reise til Tronhiem, at afløse Capitain *Reichau*¹⁾ (han var min salig Moders Halvbroder, følgelig min Oncle, døde nogle Aar derefter i Kiøbenhavn som Commandeur Capitain). Han hafde staaet sine 3 Aar ud ved Søe Enroulleringen i det Tronhiemske district og ieg succederede ham i Posten, og skulde med Billighed ey heller været der længere Tiid, thi ieg som hand beholt Compagniet tillige og trak deraf de allernaadigst forundte Sporteeler. Jeg nød i Tronhiem frie Qvarteer, 131 rdlr. 16 sk. Reise- og Diæt Penge aarlig paa Søesessioner, hvor Touren gik fra Tronhiem til Orlandet, Hitteren, igiennem Christiansunds Bye til Molde Bye og tilbage igien, alt til Søs. Men disse temmelig gode Hvileaar nød ieg ikke længe, thi 1753 erholte ieg Brev fra Admiralitetscollegio, at H. M. allernaadigst havde resolveret, at de 3 Søe Artillerie Compagnier skulle stikkes under de 3 Divisions Matros Compagnier; men Artillerie Chefs og Officeers avancere i Søe Etaten, naar Platzer var bleven vacante (og saaledes var Planen, da disse Bøsseskytter Compagnier bleve tagne fra Land Artillerie Corpset i Kiøbenhavn nogle Aar — omtrent 13 eller 14 — tilforn) og skulde ved Vacanzer besættes med Søe Officeers. Paa det ieg ikke skulde miste noget af mine tillagde Indkomster fik ieg 250 rdlr. Tillæg, i alt 500 rdlr., dermed maatte ieg nøyes, uagtet ieg forestilte collegio, at ieg, som de vel selv vidste, ved denne mig ganske uventelige Forandring havde mistet 200 rdlr. reve-nuer og apointment aarlig. Dog det blev som det var og ieg havde Skade derved.

Aar 1755 den 31. Martii erholte ieg Bestalling som Søe-capitain uden Ansøgning og ingen Forskiæl i Rang, thi begge Slags Capitainer, Artillerie- og Søe Capitainer rangerede med Maiorer.

A. 1769, den 23. Martii, blev mig atter uden Ansøgning

¹⁾ † 1755 som Oberstltnt.

Commandeur Capitains Bestalling tilsendt. Ved denne mærkelige projecterede Forandring, som blev allernaadigst approberet over Sø Enrollerings Væsenet i Norge, skulde ikkun i de 4 Stifter være een Enrollerings Chef, som tillige skulde være Oberlots og af Oberlotseriet gageres, hver med 1000 rdlr. aarlig, og disse Herrer skulde være virkelige Commandeurs. Jeg erholte min dimission atter uventelig med Contreadmirals Charakter 27. April 1777 og Gagen iég hafde, at beholde som pension. Et nyt Tab for mig, der in totum derangerede min liden oeconomic. Jeg reiste samme Aar til Kiøbenhavn og vilde anholde om convenable; men ingen vilde giøre Plats for mig; den ieg kunde attraae at succedere og Tillæg i pension blev plat afslagen, i hvor naadig det Høy kongelige Herskabs Tilsagn end var, ved Leilighed at see mig forbedred. Da altsaa Commandeur Capitain *Holm*¹⁾ som Sø Enrollerings Chef udi det Slesvigske district døde 1779, anholt ieg strax om denne Post med Beholdning af pension tillige. Enrollerings Chefs Posten erholt ieg strax faa Dage efter Ansøgningen: men ikkun med det, som Posten efter Reglementet var tillagt, nemlig 500 rdlr., fri Qvarteer og 69 rdlr. 32 sk. Reise og Diæt Penge, 2 Forspands Hæste paa de udi dybeste Vinter Dage ansatte Sø Sessions tourer: en ond Reise, som er over 80 Miile og forrettes ikke ringere end 2 Maaneder, ja vel der over, naar touren gaaer over alt igiennem til alle Byer inclusive Femern og Cismar, saavel som Als til Norborg. Jeg reiste derpaa til Flensborg til Vands, hvor ieg mærker at være kommen paa et dyrt Stæd, hvilket ingen for at søge menage bør komme i. Jeg kand med Sandhed sige, at ieg aldrig kunde forestille mig det saaledes, som det befantes, og i ald min Levetid har ieg aldrig levet bedre og angnehmere end paa det overmaade behagelige og gode Stæd Tutterøen ved Tronhiem beliggende, 2 Miil derfra, hvilket ieg [beboede] 6 Aar fra Mai 1762 til samme Tid 1768 ieg solte Stædet eller Øen for 6700 rdlr., men selv gav ikkun 4000 rdlr. for samme. Jeg kom skadesløs derfra, thi nogen Bygning med meget herlige For-

¹⁾ Henrik Christian Holm.

bædringer hafde kostet meget, og da ieg skulde og kunde vel have høstet Frugten deraf, maatte ieg forlade Øen og boe igien i Tronhiem, hvor egentlig Boepælen var anordnet. Tilstødte Svaghed, som begynte at yttre sig, og nogle uovervindelige Chicaner og min lidt for hastige Resolution tvang mig derfra, som ieg min Livs Tiid fortryder. Een anden drog Fordeelen ieg kunde ventet, nemlig Pastor *Hans Thode* paa Lexnigen, som købte Øen af mig, men efter hans Død er den kommen ved Giftermaal i Bonde Hænder og er nu vunden Odel derpaa.

Hvad end videre mærkelig i mit Liv sig skulde tildrage, som eene staaer i Guds Haand, skal om Gud giver Helbred og flere Leve Aar end dette mit 74de i hvilket det skrives, trolig være tilført.

Flensborg den 7. Aprilis 1786.

Afskrift heraf oversent min Søn til Lerchenborg, det Genealogiske, heraldiske Sælskab paa Forlangende at tilsende det, de til Oplysning har været begierende; følgelig findes tvende Exemplarier heraf.

Christian Lerche.
